

Základné špecifické satelitné účty systému ESA 2010

Úvod

V predchádzajúcich častiach príspevkov sme sa zamerali na prvé štyri základné špecifické satelitné účty systému ESA 2010 Prostredníctvom satelitných účtov sa vytvárajú alebo upravujú tabuľky a účty v ústrednom rámci, aby plnili potreby týkajúce sa špecifických údajov. V tejto časti príspevkov podrobnejšie uvedieme ďalších päť základných špecifických satelitných účtov systému národných účtov ESA 2010

Špecifické satelitné účty systému ESA 2010

V tejto časti príspevkov podrobnejšie rozoberieme ďalšie základné špecifické satelitné účty systému národných účtov ESA 2010:

1. poľnohospodárske účty;
2. environmentálne účty;
3. účty zdravotníctva;
4. účty produkcie domácností;
- 5. účty práce a matice sociálneho účtovníctva (SAM);**
- 6. účty rastu a produktivity;**
- 7. účty výskumu a vývoja;**
- 8. účty sociálnej ochrany;**
- 9. satelitné účty cestovného ruchu.**

5. Účty práce a matice sociálneho účtovníctva (SAM)

V mnohých krajinách sa zbiera široká škála údajov o pracovnom trhu. Sčítania obyvateľov a podnikov, prieskumy domácností a podnikov týkajúce sa pracovnej sily, pracovného času, zárobkov a nákladov práce, ako aj registre obyvateľstva, daní a sociálneho zabezpečenia poskytujú údaje na pravidelné sledovanie a analýzu vývoja trhu práce. Napriek dostupnosti veľkého množstva týchto štatistických informácií neposkytujú úplný a spoľahlivý obraz o trhu práce.

Hlavné problémy merania sú:

- protichodné výsledky medzi rôznymi zdrojmi údajov;
- mnoho rôznych pojmov bez jasného prepojenia;

- neúplné pokrytie;
- obmedzenia pri opisovaní dynamiky trhu práce;
- chýbajúce prepojenia medzi štatistikami trhu práce a národnými účtami, demografickými údajmi a inými sociálnymi a ekonomickými štatistikami, ako je vzdelávanie a sociálne zabezpečenie.

Systém účtov práce môže vyriešiť takéto problémy prepojením všetkých informácií o trhu práce a znázornením prepojení s hlavnými pojmami a klasifikáciami týkajúcimi sa trhu práce v národných účtoch, napríklad s pojmom odmeny zamestnancov a s klasifikáciou podľa odvetvia. Pevné prepojenie s národnými účtami zlepšuje zostavovanie národných účtov ako aj účtov práce a je užitočné pri opisovaní vzťahu medzi trhom práce a zvyškom ekonomiky.

Jednoduchý systém účtov práce využíva účtovné identity medzi odmenami zamestnancov, odpracovanými hodinami, počtom pracovných miest, počtom zamestnaných osôb a aktívnou a potenciálnou pracovnou silou. Ide o jednoduchý systém, v ktorom sa znázorňuje obmedzené členenie podľa socioekonomických charakteristík, napríklad podľa pohlavia, ale nie podľa veku alebo úrovne vzdelania, ako aj jednoduché členenie len do troch odvetví bez cezhraničných pracovníkov.

Matica sociálneho účtovníctva (SAM – social accounting matrix) je maticové zobrazenie, ktoré znázorňuje prepojenia medzi tabuľkami dodávok a použitia a účtami inštitucionálnych sektorov. SAM zvyčajne poskytuje dodatočné informácie o úrovni a zložení zamestnanosti prostredníctvom ďalšieho členenia odmien zamestnancov a zmiešaných dôchodkov podľa druhu zamestnaných osôb. Toto ďalšie členenie sa vzťahuje na použitie práce podľa odvetví, ako je znázornené v tabuľkách použitia, ako aj na ponuku práce podľa socioekonomických podskupín, ako je znázornené na účte rozdelenia prvotných dôchodkov subsektorov sektora domácností. Týmto spôsobom sa systematicky znázorňuje ponuka a použitie platenej práce. SAM sa môže považovať za rozšírený systém účtov práce v maticovom formáte. Podobne ako účty práce a národné účty aj SAM znázorňuje agregáty a umožňuje analýzu len v súhrnnom a priemernom vyjadrení. Uprednostňované modely v mnohých socioekonomických analýzach preto využívajú rozšírenú databázu mikroúdajov s informáciami o socioekonomických charakteristikách v prepočte na osobu a domácnosť.

6. Účty produktivity a rastu

Hlavným účelom národných účtov **produktivity a rastu** je opísať, sledovať a analyzovať rast produktivity (pre rozsiahlejší prehľad analýzy produktivity. Meranie a analýza rastu produktivity sa používa na pochopenie hlavných zmien štruktúry priemyslu a rastu životnej úrovne počas minulého storočia v mnohých krajinách. Meranie a analýza rastu produktivity sa používa aj na tvorbu politík, ktoré stimulujú rast produktivity a zvyšujú prosperitu, pričom zároveň zohľadňujú iné politické aspekty, ako sú otázky majetkových účastí a životného prostredia.

Ekonomický rast sa v národných účtoch vyjadruje ako rast objemu HDP, ktorý možno rozložiť na zložky zahrnujúce zmeny produktivity práce, produktivitu na jednotku práce a zmeny objemu práce. Rovnaké členenie možno urobiť v prípade zmeny objemu pridanej hodnoty podľa odvetví. Tento jednoduchý prístup poskytuje rámec na sledovanie a analýzu ekonomického rastu podľa odvetví. Homogénnejšie číselné údaje o pracovných vstupoch

získané použitím nielen počtu zamestnaných osôb, ale aj ekvivalentov plného pracovného času alebo odpracovaných hodín a pri rozlišovaní medzi rôznou kvalitou práce vyústia do podrobnejších číselných údajov o produktivite práce.

Pri tomto jednoduchom prístupe sa neberie do úvahy úloha iných vstupov, ako napríklad kapitálových služieb a medziproduktov. To môže byť veľmi zavádzajúce. Napríklad produktivita práce sa môže viditeľne zvýšiť v dôsledku podstatne vyššej kapitálovej náročnosti, ale môže sa zvýšiť aj z dôvodu zvýšenia efektívnosti pri použití rovnakej výšky kapitálu. Zohľadnením aj iných vstupov sa meria viacfaktorová produktivita a dajú sa lepšie pochopiť zdroje rastu produktivity. Pri meraní viacfaktorovej produktivity dochádza k rozloženiu zmeny objemu produkcie na zmeny rôznych objemov všetkých vstupov plus jedno rezíduum, ktorým je rast viacfaktorovej produktivity. Rast viacfaktorovej produktivity odzrkadľuje všetko, čo nie je objasnené rôznymi vstupmi, t. j. odráža úlohu iných vstupov. Môže však odzrkadľovať aj chyby merania výstupov alebo vstupov.

Objem kapitálového vstupu zo stavu fixného kapitálu sa môže merať rôznymi spôsobmi. Treba uskutočniť tri zásadné voľby:

- voľbu formy funkcie závislosti účinnosti od veku alebo ceny od veku v prípade každého typu aktíva, pričom bežnými možnosťami sú lineárna, geometrická alebo hyperbolická funkcia;
- voľbu povahy váh, ktoré sa používajú na agregovanie rôznych typov aktív: váhy užívateľských nákladov alebo trhové ceny;
- voľbu vzorca na výpočet indexu, podľa ktorého sa táto agregácia uskutočňuje. Možno si zvoliť index s váhami zo základného obdobia, ako napríklad index Laspeyresovho typu, alebo index so zmiešanými váhami, ako napríklad Fisherov alebo Törnqvistov index.

Meranie viacfaktorovej produktivity pomáha určiť, akou mierou sa na raste priamo podieľajú zmeny práce, kapitálu, medzivstupov a zmeny viacfaktorovej produktivity. Používa sa pri skúmaní zákonitostí rastu v minulosti a na posúdenie potenciálu budúceho ekonomického rastu. Na účely analýzy a politik sa pri výklade meraní viacfaktorovej produktivity musia zvážiť tieto aspekty:

- Nie všetky technické zmeny sa premietnu do rastu viacfaktorovej produktivity. Hmotnú technologickú zmenu je možné zohľadniť prostredníctvom objemov kapitálu a medzivstupov. Hmotná technologická zmena predstavuje pokroky v návrhu a kvalite kapitálových vstupov a medzivstupov novej generácie a jej účinky sú pripísané príslušným faktorom, pokiaľ je faktor príslušne ohodnotený. Naopak, nehmotná technologická zmena sa považuje za „beznákladovú“, napríklad v podobe všeobecných vedomostí, návrhov, sieťových vplyvov alebo prienikov z iných výrobných faktorov vrátane lepšieho riadenia a organizačnej zmeny. Ako vyplýva z definície, táto technologická zmena sa premietne do rezídua, t. j. do rastu viacfaktorovej produktivity.

- Rast viacfaktorovej produktivity nemusí byť nevyhnutne spôsobený technologickými zmenami: ostatné netechnologické faktory sa tiež premietnu do rezídua. Uvedené faktory zahŕňajú náklady na úpravy, úspory z rozsahu, vplyvy ekonomického cyklu, čisté zmeny účinnosti a chyby merania.

- Rast viacfaktorovej produktivity je statickou mierou a explicitne nevyjadruje spätné vplyvy medzi zmenou produktivity a kapitálom, napríklad nadmerná produkcia na osobu môže viesť k dodatočným úsporám a investíciám a k zvýšeniu pomeru medzi kapitálom a prácou. Preto má tendenciu nedostatočne odzrkadľovať výsledný význam zmeny produktivity pri stimulovaní rastu produkcie.

- Meranie viacfaktorovej produktivity prispieva k určeniu relatívneho významu rôznych zdrojov rastu produktivity. Musí však byť doplnené inštitucionálnymi, historickými a prípadovými štúdiami umožňujúcimi preskúmanie základných príčin rastu, inovácií a zmeny produktivity.

Na lepšie meranie, analýzu a sledovanie rastu a produktivity boli po celom svete vyvinuté účty rastu a produktivity KLEMS. Kľúčovým cieľom je dostať sa pod agregovanú úroveň ekonomiky a preskúmať výsledky produktivity jednotlivých odvetví a ich prínos k ekonomickému rastu. Aby bola zjavná obrovská rôznorodosť produkcie a rast produktivity medzi odvetviami, rozlišuje sa mnoho rôznych odvetví a v Únii ich EÚ KLEMS rozlišuje sedemdesiatdva. Účty zahŕňajú množstvá a ceny produkcie, vstupy kapitálu (**K**), práce (**L**), energie (**E**), materiálu (**M**) a služieb (**S**) na úrovni odvetví = **KLEMS**. Miery produkcie a produktivity sa vyjadrujú mierami rastu a relatívnych úrovní. Takisto sa vyvíjajú doplnkové miery týkajúce sa vytvárania znalostí, ako je výskum a vývoj, patenty, hmotné technologické zmeny, iná inovačná činnosť a spolupráca. Takéto opatrenia sú vyvinuté pre jednotlivé členské štáty a sú prepojené s databázami KLEMS v zahraničí.

Účty sa skladajú z troch vzájomne závislých modulov: z analytického modulu a dvoch štatistických modulov.

Analytický modul poskytuje výskumnú databázu, ktorá je určená pre akademický svet a tvorcov politík. Používa „osvedčené postupy“ v zaznamenávaní rastu, zameriava sa na medzinárodnú porovnateľnosť a usiluje sa o dosiahnutie plného pokrytia, pokiaľ ide o počet krajín, odvetví a premenných. Môže priniesť aj alternatívne alebo priekopnícke predpoklady, pokiaľ ide o štatistické konvencie, napríklad ako nakladať s výrobkami v oblasti IKT (informačných a komunikačných technológií), netrhovými službami a meraním kapitálových služieb.

Štatistické moduly databázy sa vyvíjajú paralelne s analytickým modulom. Zahŕňajú údaje, ktoré sú zväčša v súlade s údajmi uverejnenými národnými štatistickými inštitúciami. Ich metódy zodpovedajú metódam ústredného rámca národných účtov, napríklad tabuľky dodávok a použitia sa používajú ako koordinujúci rámec na analýzu produktivity a uplatňujú sa reťazové indexy. Štatistický modul neobsahuje len údaje národných účtov, ale aj doplnujúce informácie, ako napríklad štatistiky zamestnanosti poskytujúce kvantitatívne údaje (počet osôb a pracovných hodín) a kvalitatívne údaje (rozdelenie kvantitatívnych údajov podľa veku, pohlavia a úrovne vzdelania) pracovných vstupov podľa odvetví.

7. Účty výskumu a vývoja

V ústrednom rámci sa výdavky na výskum a vývoj považujú za medzispotrebu, t. j. za bežné výdavky v prospech produkcie len počas bežného obdobia. Toto je v rozpore s povahou výskumu a vývoja, ktorého cieľom je zlepšiť produkciu v budúcich obdobiach. Na vyriešenie koncepčných a praktických otázok zaznamenávania výskumu a vývoja ako tvorby kapitálu členské štáty vytvoria satelitné tabuľky výskumu a vývoja, v ktorých sa výskum a vývoj bude považovať za tvorbu kapitálu. Vďaka tomu budú môcť členské štáty vyvinúť pevné a porovnateľné metódy a odhady. V druhej etape, keď sa dosiahne dostatočne vysoká miera spoľahlivosti a porovnateľnosti, sa výskum a vývoj bude zaznamenávať ako tvorba kapitálu v hlavných účtoch členských štátov.

Okrem tejto doplňujúcej experimentálnej tabuľky sa môže vytvoriť súbor účtov výskumu a vývoja. Účelom takýchto **účtov výskumu a vývoja** je znázorniť úlohu výskumu a vývoja v

národnej ekonomike. Poskytujú odpovede na tieto otázky: Kto vytvára výskum a vývoj? Kto financuje výskum a vývoj? Kto využíva výskum a vývoj? Aká je hodnota aktív výskumu a vývoja v porovnaní s rôznymi inými aktívami? Aké sú dôsledky pre produktivitu a ekonomický rast? Tabuľka dodávok a použitia poskytuje prehľad o tom, kto produkuje a využíva výskum a vývoj.

8. Účty sociálnej ochrany

Sociálna ochrana a jej vzájomný vzťah s otázkami, ako je starnutie, zdravotná starostlivosť a sociálne vylúčenie, predstavujú dôležitú problematiku pre národnú a európsku hospodársku a sociálnu politiku. Na sledovanie, predpovedanie a analýzu otázok týkajúcich sa sociálnej ochrany a na diskusiu o týchto otázkach sú nevyhnutné podrobné, porovnateľné a aktuálne informácie o organizácii, súčasnej situácii a vývoji sociálnej ochrany v členských štátoch a v ďalších krajinách.

Dávky sociálnej ochrany sú transfery domácnostiam alebo jednotlivcom (peňažné alebo v naturáliách), ktoré sú určené na to, aby im pomáhali v prípade mnohých rizík alebo potrieb. Riziká alebo potreby sociálnej ochrany sa týkajú týchto funkcií: zdravotné postihnutie, choroba/zdravotná starostlivosť, staroba, pozostalí, rodina/deti, nezamestnanosť, bývanie a sociálna exklúzia inde nezahrnutá. Vzdelávanie nie je v zásade zahrnuté ako riziko alebo potreba, pokiaľ nejde o podporu chudobných rodín s deťmi.

Dávky sociálnej ochrany sa poskytujú prostredníctvom schém sociálnej ochrany. Spravujú a organizujú ich verejné alebo súkromné orgány, ako napríklad fondy sociálneho zabezpečenia, agentúry verejnej správy, poisťovacie spoločnosti, verejní alebo súkromní zamestnávateľia a súkromné inštitúcie sociálnej pomoci. Uvedené schémy sa nemusia viazať na špecifické inštitúcie, predpisy alebo zákony, hoci to tak v mnohých prípadoch je. Všetky schémy, ktoré sú založené výhradne na individuálnych dohodách, alebo v ktorých existujú súbežné recipročné mechanizmy, sa nepovažujú za sociálnu ochranu.

Ak nie je recipročný mechanizmus zo strany zamestnanca súbežný, výdavok je klasifikovaný ako sociálna ochrana. Toto platí pre starobné a pozostalostné dôchodky uhrádzané zamestnávateľom a bezplatné ubytovanie poskytované zamestnancom na dôchodku. Pokračovanie vyplácania miezd a plátov, kým je zamestnanec práceneschopný počas choroby, materstva, postihnutia, prepustenia zo zamestnania atď., sa považuje za dávky sociálnej ochrany poskytované zamestnávateľom.

Schémy riadené verejnou správou sú tie, v ktorých verejná správa prijíma všetky zásadné rozhodnutia o úrovni dávok, o podmienkach ich vyplácania a o spôsoboch, akým je daná schéma financovaná. Sociálna ochrana riadená verejnou správou je zvyčajne ustanovená zákonom alebo predpisom. Zahŕňa schémy, ktoré poskytujú sociálnu ochranu štátnym zamestnancom rovnakým spôsobom, akým sa poskytujú širokému obyvateľstvu prostredníctvom schém riadených verejnou správou. Nezahŕňa však schémy, ktoré môže vláda vytvoriť vo svojej úlohe zamestnávateľa bez protistrán riadených verejnou správou v súkromnom sektore.

Medzi *schémy riadené verejnou správou* patria napríklad:

- bezpríspevkové schémy vytvorené verejnou správou na splnenie jej všeobecnej sociálnej zodpovednosti, ako je systém podpory príjmov pre ľudí v núdzi alebo schéma vyplácania dávok na nájomné;
- schémy prevádzkované fondmi sociálneho zabezpečenia;

- schémy pôvodne vytvorené v súkromnom sektore, za ktoré verejná správa neskôr prevzala zodpovednosť.

Medzi *schémy neriadené verejnou správou* patria napríklad:

- schémy prevádzkované neziskovými inštitúciami, ako sú podporné spolky, priateľské spoločnosti a inštitúcie, na ktorých správe sa zúčastňujú sociálni partneri;
- schémy spravované komerčnými poisťovacími spoločnosťami;
- neautonómne schémy prevádzkované zamestnávateľmi. Patria sem kapitálovo kryté schémy, v ktorých súvahe existujú samostatné rezervy na pokrytie záväzku vyplácať dávky v budúcnosti, a kapitálovo nekryté schémy bez takýchto samostatných rezerv.

S použitím informácií o špecifických jednotlivých schémach poskytujú **účty sociálnej ochrany** viacrozmerný prehľad o sociálnej ochrane. V účtoch je opísaná veľkosť a zloženie dávok sociálnej ochrany, ich financovanie a súvisiace správne náklady. Dávky sociálnej ochrany sú klasifikované podľa funkcie (napríklad choroba a staroba), podľa druhu (peňažné a naturálne) a podľa toho, či sa vyplácajú na základe zisťovania majetkových pomerov. Základné schémy sú klasifikované podľa toho, či ide o schémy riadené vládou alebo nie, alebo podľa toho, či ide o základné alebo doplnkové schémy.

V prípade každej jednotlivej schémy sociálnej ochrany sa poskytujú informácie o príjmoch a výdavkoch a celá škála kvalitatívnych informácií, ako je rozsah, financovanie, história a hlavné úpravy v čase.

Štandardné informácie o rôznych jednotlivých schémach sociálnej ochrany sú známe ako základný systém sociálnej ochrany, a sú doplnené rôznymi modulmi. Možné moduly sú tieto:

modul, ktorý sa týka počtu príjemcov dôchodkov a modul čistých dávok sociálnej ochrany, ktorý pokrýva vplyv daní a sociálnych príspevkov platených na dávky príjemcov a rozsah, v ktorom sú sociálne dávky poskytované vo forme daňových úľav alebo znížení daní.

Pojmy a klasifikácie v účtoch sociálnej ochrany sú úzko prepojené s účtami v ústrednom rámci. Hlavný rozdiel medzi dávkami sociálnej ochrany a sociálnymi dávkami v ústrednom rámci spočíva v tom, že sociálne dávky v ústrednom rámci pokrývajú aj výdavky na vzdelávanie. Ďalší rozdiel spočíva v tom, že dávky sociálnej ochrany môžu zahŕňať kapitálové transfery na sociálne účely. Jednoduchá tabuľka prehľadu znázorňuje tieto prepojenia a zároveň poskytuje prehľad o veľkosti a zložení dávok sociálnej ochrany v krajine.

Úzke prepojenie medzi štatistikou štandardných národných účtov a štatistikou sociálnej ochrany poskytuje príležitosti pre oba typy štatistík. Z hľadiska štatistiky sociálnej ochrany sa táto môže viazať na oficiálne štatistiky národného hospodárstva, napríklad ekonomického rastu a verejných financií. Štatistika národných účtov v členení podľa schém sociálnej ochrany môže slúžiť aj ako kontrola úplnosti a spoľahlivosti štatistiky sociálnej ochrany. Postupy zostavovania oboch štatistík možno prepojiť, čo ušetrí náklady na zostavenie, zvýši spoľahlivosť a poskytne nové príležitosti, ako je vypracúvanie štatistiky sociálnej ochrany rovnako včasne ako štatistiky národných účtov. Podobné výhody platia aj pre národné účty. Je relatívne jednoduché odvodiť účty sociálnej ochrany zo sektorových účtov a tabuľky výdavkov verejnej správy podľa funkcie COFOG, pričom tieto účty sa používajú pri tvorbe hospodárskej a sociálnej politiky. Okrem toho slúžia ako kontrola spoľahlivosti a úplnosti číselných údajov štandardných národných účtov, ako sú sociálne dávky a príspevky.

OECD uverejňuje aj údaje o sociálnych výdavkoch podľa jednotlivých systémov, a to v databáze sociálnych výdavkov. Zbiera údaje z nečlenských krajín EÚ, zatiaľ čo Eurostat poskytuje OECD údaje o výdavkoch na sociálnu ochranu za členské štáty. Špecifickou

vlastnosťou práce OECD týkajúcej sa sociálnych výdavkov je zameranie sa na medzinárodné porovnanie čistých sociálnych výdavkov, čo zahŕňa úpravu o vplyv rozdielnych daní z produkcie a dovozu na spotrebu domácností.

9. Satelitné účty cestovného ruchu

Satelitný účet cestovného ruchu poskytuje prehľad o dodávkach a použití výrobkov a služieb pre rôzne typy cestovného ruchu a o ich význame pre domácu zamestnanosť, platobnú bilanciu, financie verejnej správy a osobné a podnikateľské dôchodky.

„Cestovný ruch“ zahŕňa činnosti osôb, ktoré cestujú do miest a ktoré zostávajú v miestach mimo svojho bežného prostredia počas obdobia kratšieho ako jeden rok, pričom hlavný účel ich pobytu je iný než byť zamestnaný rezidentským subjektom na navštívenom mieste. Takéto činnosti zahŕňajú všetko, čo návštevníci robia pri príprave výletu alebo počas neho. „Cestovný ruch“ sa neobmedzuje na typické turistické činnosti, ako sú prehliadky, opaľovanie sa a navštevovanie zaujímavých miest. Cestovanie na účely uzavretia obchodu alebo vzdelávania a odbornej prípravy môže byť tiež súčasťou cestovného ruchu.

Dopyt vytvorený cestovným ruchom sa vzťahuje na rôzne výrobky a služby, v ktorých sú zastúpené najmä dopravné, ubytovacie a stravovacie služby. Na získanie medzinárodnej porovnateľnosti sú charakteristické produkty cestovného ruchu vymedzené ako produkty, ktoré by bez návštevníkov vo väčšine krajín pravdepodobne neexistovali vo väčšom množstve alebo ktorých úroveň spotreby by významne poklesla a v prípade ktorých sa získanie štatistických informácií javí ako možné. Produkty súvisiace s cestovným ruchom sú reziduálnou kategóriou, do ktorej patria produkty, ktoré boli v danej krajine určené ako špecifické pre cestovný ruch, ale v prípade ktorých táto ich vlastnosť nebola uznaná v celosvetovom meradle.

Niektoré služby na účely cestovného ruchu, ako je ubytovanie v rekreačných obytných jednotkách alebo doprava jednotlivými motorovými vozidlami, môžu byť produkované vo významnom množstve na vlastný účet. V ústrednom rámci sa však, na rozdiel od služieb bývania na vlastný účet, dopravné služby produkované v domácnostiach pre ich vlastný úžitok za produkciu nepovažujú. Odporúča sa dodržiavať túto konvenciu aj na satelitnom účte cestovného ruchu. Ale v prípade krajín, v ktorých sú dopravné služby na vlastný účet významné, môžu byť tieto služby znázorňované samostatne na satelitnom účte cestovného ruchu.

Kľúčovým ukazovateľom na opísanie dopytu po cestovnom ruchu je spotreba návštevníkov podľa domácností, verejnej správy, podnikov a neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam. Tvoria ju tieto zložky:

- peňažné výdavky návštevníkov na konečnú spotrebu;
- naturálne výdavky návštevníkov na konečnú spotrebu, napríklad služby bývania na vlastný účet;
- naturálne sociálne transfery cestovného ruchu, ako sú jednotlivé netrhové služby prijaté návštevníkmi vrátane zdravotníckych služieb kúpeľov a netrhových služieb múzea;

- podnikateľské výdavky na cestovný ruch. Tie zahŕňajú náklady na cestovný ruch klasifikované ako medzispotreba a nezahŕňajú iné výdavky zamestnancov na služobných cestách hradené podnikmi, ako sú platby za jedlo, ktoré sa považujú za odmenu v naturáliách. Preto podnikateľské výdavky na cestovný ruch nepredstavujú celkovú spotrebu návštevníkov na služobných cestách;
- okrem toho, aby sa zdôraznil ekonomický význam činností uskutočňovaných orgánmi verejnej správy na vytvorenie priaznivého prostredia na rozvoj cestovného ruchu, sa navrhuje osobitné meranie agregovanej hodnoty kolektívnej spotreby v cestovnom ruchu. Tá sa vzťahuje na činnosti, ako je podporovanie cestovného ruchu jednotkami verejnej správy, udržiavanie poriadku a bezpečnosti a údržba verejných priestorov.

Dodávky a použitie výrobkov a služieb na účely cestovného ruchu, ako aj pridaná hodnota a zamestnanosť vytvorené cestovným ruchom, sa môžu znázorniť v tabuľke dodávok a použitia s rozlíšením jeho charakteristických produktov a odvetví a produktov súvisiacich s cestovným ruchom.

Na svojom satelitnom účte cestovného ruchu môžu krajiny ďalej disagregovať a typizovať svoje trhy podľa trvania pobytu, účelu návštevy, charakteristík návštevníkov, ako napríklad či ide o zahraničných alebo domácich návštevníkov.

Záver

V tejto časti príspevkov sme uviedli ďalších päť základných špecifických satelitných účtov, ktoré využívame v systéme národných účtov ESA 2010. V ďalšej časti príspevkov podrobnejšie rozoberieme verejný sektor a vzťahy jeho prvkov verejnej správy a verejných korporácií v rámci systému ESA 2010.

Použitá literatúra:

1. <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>
2. Manuál ESA 2010 ako príloha Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 549/2013

Ing. Zuzana Staríčková, PhD.
Katedra financií, NHF, EU
3soyza@gmail.com